

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК НУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 18

Миколаїв

2025

Редакційна колегія вісника:

Берестнев В. Б., заслужений тренер (Миколаїв);

Бобіна О. В., канд. іст. наук, доц. (Миколаїв);

Гогоренко О. В., канд. філол. наук (Миколаїв);

Деркач В. М., заслужений тренер, канд. наук з фіз. виховання та спорту, доц. (Миколаїв);

Карсканова С. В., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв);

Коваль С. С., канд. фіз.-мат. наук, доц. (Миколаїв);

Матвієнко Л. В., канд. іст. наук, доц. (Миколаїв);

Матійко О. В., заслужений діяч мистецтв (Миколаїв);

Міняйлова А. В., канд. пед. наук, доц. (Миколаїв);

Наливайко В. С., канд. техн. наук, проф. (Миколаїв);

Трибулькевич К. Г., д-р пед. наук, доц. (Київ);

Філатова О. С., д-р філол. наук, проф. (Миколаїв);

Філіппова Н. М., канд. філол. наук, проф. (Миколаїв);

Чугуєва І. Є., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв);

Шаповалова І.В., канд. філос. наук, доц. (Миколаїв).

Відповідальний за випуск: **Бобіна О. В.**

Друкується за рішенням Вченої ради Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Протокол № 4 від 26.11.2025 р.).

Г94 Гуманітарний вісник НУК: збірник наукових праць. – Миколаїв: Ілліон, 2025. – Вип. 18. – 382 с.

У віснику опубліковані статті, що узагальнюють досвід роботи та результати досліджень у сфері вищої освіти та інших галузях знань. Основні рубрики вісника відповідають напрямам гуманітарної підготовки та соціально-гуманітарної освіти, яка здійснюється Навчально-науковим гуманітарним інститутом Національного університету кораблебудування. Вісник розрахований на викладачів, наукових працівників, фахівців, молодих науковців у сфері вищої освіти.

УДК 001(062.552)

© Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, 2025

Semeshyn E., Master's degree in history, Independent researcher (Ukraine, Romny), edvardhannover@gmail.com

To the biography of Valeria Mistyuk: A native of Mykolaiv in the history of Soviet psychology

This article, based on accessible archival materials, is the first comprehensive attempt to reconstruct the life and scientific career of Valeria Mistyuk, a little-known but significant figure in the history of Soviet psychology, a native of the city of Mykolaiv.

Keywords: Valeria Mistyuk, Soviet psychology, biography, scientific activity.

УДК 9:664.1(477.73)

Сергієва Ю. С.

студентка спеціальності 022 Дизайн, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), serhiieva.yuliia@nuos.edu.ua

Матвієнко Л. В.

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та філософії, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), liudmyla.matviienko@nuos.edu.ua

ЕКСПЕРИМЕНТИ НА ЗАСІЛЬСЬКОМУ ЦУКРОВОМУ ЗАВОДІ: ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС

Проаналізовано історію створення та особливості функціонування Засізького цукрового заводу.

Ключові слова: цукровий завод, Засілля, Первомайське, Миколаїв.

Історія всіх населених пунктів це власна життєва біографія тих, хто проектував, будував, жив у них. Не виняток і селище Первомайське, яке виникло в період найбільшого розквіту Миколаївської області, адже в 50–80 роки минулого століття були побудовані найбільш значущі промислові об'єкти: суднобудівний завод «Океан», пивзавод «Янтар», Південноукраїнська АЕС,

Миколаївський глиноземний завод, які суттєво змінили зовнішній вигляд міст і сіл.

Перший цукровий завод у Миколаєві був заснований у 1845 році. «Другий Миколаївський цукровий завод», саме під такою назвою розпочалося спорудження заводу ще у березні 1960 року на полях радгоспу імені Леніна. Пізніше, згідно з розпорядженням Української Ради народного господарства № 384-р від 26 вересня 1963 року, завод перейменовано на Засільський цукровий. Завод створено згідно з постановою Ради Міністрів СРСР від 2 березня 1959 року № 227 «Про заходи щодо забезпечення збільшення виробництва цукру у 1959–1965 роках», постанови Херсонського раднаргоспу від 27 лютого 1960 року № 269 «Про заходи щодо забезпечення збільшення виробництва цукру по Херсонському раднаргоспу у 1959–1965 роках».

Головні фактори, які вплинули на вибір місця будівництва близькість до залізничної станції Засілля, так як завод майже 60 % цукрового буряка отримував залізницею, та вирощування сировини на поливних землях.

Неабияке значення мала й долина пересихаючої річки, яка дала можливість побудувати водосховище для технологічних потреб заводу. Підтримка постійного об'єму води здійснювалась з магістрального Інгулецького зрошувального каналу.

Географічне положення дозволяло частину продукції відправляти на експорт та в союзні республіки Закавказзя.

Вже 29 грудня 1966 року державною комісією було затверджено акт прийому до експлуатації Засільського цукрового заводу.

Першим директором заводу (як, до речі і керівником будівництва) був Леонід Ольшевський. Надійними помічниками, висококваліфікованими спеціалістами були перші інженери: Леонід Ліщинський та Олександр Руденко. На будівництві підприємства працювали до тисячі робітників і спеціалістів, що приїхали сюди із всіх куточків СРСР.

Злагодженої роботу в перші роки своєї роботи забезпечували керівники-спеціалісти, висококваліфіковані робітники, які приїхали з областей, де розвинуте цукроваріння: Черкаської, Вінницької, Полтавської, Кіровоградської.

На той період цей завод був найпотужнішим в Радянському Союзі. Потужність його була – 5 тисяч тонн переробки цукрових буряків за добу. І на виході давали – 500–550 тонн цукру. У 1968 році завод був нагороджений Червоним прапором ЦК КПРС, Верховної Ради СРСР, ЦК ВЛКСМ та ВЦСПС.

Сталося так, що за роки незалежності України цукрове підприємство змінило кілька господарів, які нічого не зробили для розвитку й стабільної роботи заводу.

І мабуть, по якійсь іронії долі склалося так, що Засільський цукровий завод багато років тому будували англійці, вони ж його нещодавно (незадовго до війни 2022 року) й підняли з руїн і примусили знову запрацювати.

В 60-ті роки в будівництві й налагодженні Засільського цукрового заводу активну участь брала група спеціалістів з Великої Британії в кількості одинадцяти осіб, при них було два перекладачі, хоча англійці досить швидко навчилися непогано розмовляти українською мовою.

Майже одночасно із пуском заводу була утворена Первомайська селищна рада (1965 рік), до складу якої входили смт Первомайське (так почало називатися селище, яке у свій час побудували для працівників заводу), села Засілля, Квітневе, Новоселівка, а до 1984 року ще й Партизанське й Комсомольське. З 1985 року, паралельно, було запущено виробництво тростинного цукру з цукру-сирцю. У сезонні роботи, чисельність персоналу на заводі досягала 1200 осіб.

Отже, можна зазначити наступні особливості Засільського цукрового заводу:

- вибір місця будівництва (за межами регіонів бурякосіяння);
- орієнтувався на споживача та на імпорт;
- орієнтація вирощування цукрових буряків на поливі;
- переробка цукру із тростяного сирця;
- завод сприяв виникненню селища Первомайське;

- проєкт заводу розробляли англійці та контролювали до пуску;
- відсутність кваліфікованих трудових ресурсів, залучення спеціалістів з інших регіонів України.

Навесні 2022 через російські обстріли та бомбардування цукровий завод повністю припинив роботу. Приміщення цукрового заводу розбите. Знищено за підрахунками самого керівництва заводу відсотків на 90. У період сьогодення, під час російсько-української війни Засільський цукровий завод на жаль, не працює.

Джерела та література

1. Засільський цукровий завод продовжує вбивати дороги у Снігурівці. Режим доступу: <https://mk.depo.ua/ukr/nikolaev/zasilskiy-tsukroviy-zavod-prodovzhue-vbivati-dorogi-u-16102016152300>. 02.09.2025.

2. Світовий цукровий гігант зупинив свій завод на Миколаївщині. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2417185-svitovij-cukrovij-gigant-zupiniv-svij-zavod-na-mikolaivsini.html>. 04.09.2025.

3. Історія у понад 60 років: через обстріли на Миколаївщині не функціонує цукровий завод – один з найпотужніших в Україні. Режим доступу: <https://oga.mk.ua/istoriia-y-ponad-60-rokiv-cherez-obstrili-na-mikolayivshini-ne-funkcionuyee-cykrovii-zavod-odin-z-naipotyjnishih-v-ykrayini/>. 03.09.2025.

Serhiieva Yu. S., *Student of the Specialty 022 Design, Education and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), serhiieva.yuliia@nuos.edu.ua*

Matviienko L. V., *Associate Professor of the Department of Social and Humanitarian Sciences and Philosophie, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral*

Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv),
liudmyla.matviienko@nuos.edu.ua

Experiments at the Zasilsky Sugar Plant: a historical excursion

The history of the creation and features of the functioning of the Zasilsky Sugar Plant are analyzed.

Keywords: sugar plant, Zasilsky, Pervomayske, Mykolaiv.

УДК 94(477.73)«1941/1945»

Тернович Б. П.

студент спеціальності 032 Історія та археологія, Навчально-науковий
педагогічний інститут ім. В. О. Сухомлинського Національного університету
кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв),
ternovich.bogdan18@gmail.com

ГОЛОКОСТ НА МИКОЛАЇВЩИНІ

Дослідити процес Голокосту на Миколаївщині та в селі Гуріївка.

Ключові слова: Голокост, Гуріївка, айнзатцкоманди, Бабин Яр, геноцид.

Будь-яка війна залишає після себе кривавий слід. Статистику величезної кількості жертв бойових дій Великої Вітчизняної війни поповнювали мирні жителі жертв, загиблі під бомбардуванням і обстрілом, убиті, як заручники, постраждали від хвороб і голоду. Нацистська ідеологія вичленувала серед мирного населення окупованих країн категорією людей, що визначаються нею, як «неповноцінні раси». До цієї категорії, в першу чергу, відносилися євреї і цигани.

Втілювали ідею «зачистки» захоплених територій від цих народів спеціальні військові підрозділи – айнзатцкоманди, які залучили до акцій знищення і місцеве населення. В страшному вогні геноциду, названого Голокостом, загинуло 6 мільйонів євреїв, виною яких була тільки приналежність до цього народу. Людей знищували в концтаборах і гетто, в містечках і в містах. Чимало місць знищення

ЗМІСТ

Бобіна Олег – директор Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.... 3

ІНКЛЮЗІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА

Ігнатович Анатолій – фахівець з питань освіти дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ)	6
Тур Олександр – Керівник проєкту «Подолання розриву: розбудова потенціалу інклюзивної освіти в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях»	7
Бережник О. В., Коренєва Ю. П. Емоційна грамотність як чинник збереження психологічного здоров'я студентської молоді в умовах соціальної нестабільності.....	8
Білокамінська Л. А., Чугуєва І. Є. Професійна самореалізація як чинник становлення особистості жінок	14
Демкова Н. Ю., Рогальська-Яблонська І. П. Особливості адаптації дітей шестирічного віку до навчальної діяльності.....	19
Дігтяренко В. Ю., Литвиненко І. С. Захисні механізми психіки в умовах стресових ситуацій.....	23
Зайка Г. О., Олексюк О. М. Соціально-психологічна робота з жінками, які стали жертвами домашнього насильства	29
Карсканова С. В., Прийма О. М. Особливості сепарації підлітків з особливими освітніми потребами	34
Карсканова С. В., Ніязов Р. В. Вибір стратегій поведінки особистості при внутрішньоособистому конфлікті	38
Кравчук О. Ю. Інклюзивне освітнє середовище в закладах вищої освіти: концепції, виклики та траєкторії розвитку	45
Кравчук О. Ю. Штучний інтелект як інструмент підтримки практики психологів у роботі з інклюзивними учнями.....	49
Кравчук О. Ю., Новікова Г. Інклюзивні підходи до психосоціальної підтримки підлітків: адаптація до різних потреб та контекстів.....	54
Кравчук О. Ю., Райковська В. М. Профорієнтація дітей з особливими потребами: міжгалузевий підхід, індивідуальна підтримка та інклюзивні траєкторії розвитку	59
Кравчук О. Ю., Усикова О. М. Моніторинг розвитку соціальних навичок за допомогою ШІ: приватність, етика та інтерпретація результатів	64

Кравчук О. Ю., Христиановська Л. А. Роль сім'ї та партнерського оточення в процесі психологічної реабілітації жінок	69
Курчатова А. В. Теоретико-методологічні підходи розкриття механізмів реалізації супервізії в інклюзивній освіті.....	73
Ларченко І. В., Богданова О. В. Інноваційні тенденції та впровадження технологій штучного інтелекту у вищій освіті	79
Ларченко І. В., Іщенко О. А. Модераційний ефект емоційного інтелекту у збереженні автономної мотивації студентів в умовах стресогенності.....	86
Ларченко І. В., Іщенко Я. П. Взаємозалежність когнітивних та емоційних процесів у стані довготривалого стресу в осіб, що мешкають у прифронтових зонах	93
Литвиненко І. С. Послуга раннього втручання – перша сходинка інклюзії	100
Литвиненко І. С., Гончарова О. О. Емоційне вигорання працівників гуманітарної сфери та представників допомагаючих професій в контексті ургентного реагування.....	104
Литвиненко І. С., Джигота Е. В. Деякі аспекти психологічної допомоги військовим після повернення з зони бойових дій засобами арттерапії	111
Литвиненко І. С., Малюжеко М. В. Формування пізнавальної мотивації у дітей молодшого шкільного віку.....	116
Матко Д. А., Олексюк О. М. Вплив соціальних мереж на формування ціннісно-смислової сфери особистості.....	121
Матко Д. А., Олексюк О. М. Соціальні мережі як середовище конструювання ідентичності та ціннісних пріоритетів	126
Межуєва К. Д., Олексюк О. М. Особливості ментального здоров'я жінки у перинатальний період.....	130
Межуєва К. Д., Олексюк О. М. Психологічні особливості адаптації до вагітності та подолання ознак посттравматичного стресового розладу, отриманого внаслідок пережитих психотравмуючих ситуацій	137
Михальченко Н. В. Складові готовності майбутніх вчителів початкових класів до розвитку рефлексії учнів в умовах інклюзивного навчання.....	143
Михальченко Н. В., Криницька О. О. Психологічна підтримка осіб, які пережили травматичні події: комплексний аналіз методів, ефективності та факторів впливу.....	150
Михальченко Н. В., Михальченко І. В. Симптоми професійного вигорання педагогів та фахівців.....	157
Мірзоян К. О. Взаємозв'язок самооцінки та рівня самоактуалізації у творчих особистостей.....	165

Мочалова О. В. Особливості розвитку пізнавальних процесів дітей дошкільного віку з порушенням інтелектуального розвитку	168
Олексюк О. М., Корнієнко В. А. Особливості проявів ПТСР у військових і шляхи запобігання	174
Прасол Д. В. Характер і причини визначення інвалідності серед осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту за умови інклюзивного навчання	178
Сінченко В. М., Коренєва Ю. П. Майндфулнес-практики як засіб збереження психоемоційної стійкості у волонтерській діяльності в умовах воєнного часу.....	185
Сеппар К. Б., Олексюк О. М. Вплив професійного іміджу на ефективність консультативної діяльності психолога	190
Сеппар К. Б., Олексюк О. М. Імідж психолога як чинник успішної професійної реалізації	194
Ткаченко О. Прояви булінгу в закладах середньої освіти.....	200
Тур О. В. Управління інклюзією у закладах вищої освіти: стратегії формування інклюзивної культури та їх вплив на результативність закладу освіти	204
Чугуєва І. Є., Мачечук Н. В. Психологічні чинники соціальної реінтеграції учасників бойових дій	209
Яблонський А. І., Савицький О. В. Теоретичні підходи до вивчення бойового стресу у військовослужбовців	215

МИКОЛАЇВЩИНА І ПІВНІЧНЕ ПРИЧОРНОМОР'Я: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Беляков Д. Імператорський Новоросійський університет – метеорологічна перлина Північного Причорномор'я.....	222
Галєєва М. Психологічна допомога сім'ям загиблих воїнів.....	226
Гей С. П. Грецькі топоніми Північного Причорномор'я: історико-лінгвістичний аспект	228
Гранченко М. В., Хрящевська Л. М. Відкриття перших закладів освіти в Одесі (1794–1830-ті рр.)	236
Коваль Г. П., Ляшенко І. О. Висвітлення моментів життя караїмів Одеси на сторінках газети «Одесские Новости» в кінці XIX – на початку XX ст.	239
Костирко Т. М. Штучний інтелект як інструмент збереження культурної спадщини університетів	242
Нефьодов Д. Освітнє та громадське значення історичного краєзнавства в сучасних вітчизняних закладах освіти.....	246

Рижева Н., Довбня В. Пам'яткоохоронна діяльність на території Миколаївської області (2000–2019 рр.)	251
Рижева Н., Михайлов М. Культурні взаємовпливи у декоративному оздобленні піхов мечів Київської Русі.....	255
Семешин Е. До біографії Валерії Містюк: Уродженка Миколаєва в історії радянської психології	258
Сергієва Ю. С., Матвієнко Л. В. Експерименти на Засізькому цукровому заводі: історичний еккурс.....	261
Тернович Б. П. Голокост на Миколаївщині	265
Ткаченко О. Прояви булінгу в закладах середньої освіти: теоретичний аналіз	267
Філенко А., Нефьодов Д. Західна історіографія господарської реформи у СРСР 1965 р.....	271
Фьольдварі Шандор. Український газ під Чорним морем і перспективи турецьких інвестицій	278
Шевченко А. Становлення землеробства у Буджаку на початку ХІХ ст.	282
Шевчук В. Український націонал-комунізм 1918–1921 рр.: історіографічний та джерелознавчий аналіз.....	286

ДИЗАЙН

Данильченко Н. В., Гавловська Д. А. Сучасні концепції в проєктуванні дизайну плавучих будинків	290
Матійко Н. О., Бєлосвіт Я. О. Управління дизайном в епоху цифрових технологій: синергія комп'ютерної графіки та креативних процесів.....	296
Матійко О. В., Обухова В. О. Сучасні текстильні матеріали в інтер'єрних макетах: імітація оббивки і декоративних елементів.....	299
Портнов Д., Атанова Є. Значення академічного рисунка у формуванні конструктивного мислення майбутніх дизайнерів.....	303

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

Вакуліна Л. М., Лагерний Д. І. Фізичне виховання як компонента патріотичного формування молоді	309
---	-----

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Бобіна О. В. Як працює Гуманітарний інститут на четвертий рік Великої війни	316
Валуєва Ю. А., Чурсіна А. О., Шаповалова І. В. Розвиток освіти південної України у ХІХ–ХХ ст.	325

Васильєва В. В., Лукашик В. І., Шаповалова І. В. Війна і психічне здоров'я українців в умовах воєнного стану	332
Волкотрубенко Є. О., Шаповалова І. В. Еволюція портової інфраструктури Миколаївщини як чинник економічного зростання південного регіону	340
Запесочний Н. О., Шаповалова І. В. Розвиток суднобудівної промисловості Миколаївщини: історичний вимір та сучасні перспективи.....	343
Залізко А. С., Шаповалова І. В. Формування багатонаціонального культурного середовища Північного Причорномор'я (кінець XVIII ст. – XIX ст.).....	347
Корольова Т. М., Кравчук О. Ю. Психологічні чинники медіаграмотності як елемент соціальної компетентності індивіда	351
Михальченко Н. В., Молчанова О. М. Готовність майбутніх вчителів початкових класів до організації навчальної діяльності молодших школярів.....	354
Моїсєєнков А. В., Шаповалова І. В. Особливості соціально-економічного життя Північного Причорномор'я у період 1917–1921 рр.	362
Надточій І. В. Взаємодія медицини та освіти у реалізації програм раннього втручання у розвиток дитини	366
Вимоги до структури та оформлення наукових статей.....	381
Зразок оформлення статті	382